

Végigcsoszogott a folyosón, kinyitotta a lécajtót, betette maga után, és körülnézett. Aprólékosan szemügyre vette a fészert, a disznóólat, a mellette éktelenkedő trágyadombot, az árnyékszékét, a kerítést, azután a falódé mögé ballagott, elvégezte a dolgát, és visszajött az udvar közepére. Felnézett az égre: a szomszéd gémeskútja fölött kis bárányfelhő izzott a szürkületben. Valahol messze már derengett.

A disznóóllhoz lépett. Megvakarta a kis, gömbölyű, fekete süldő fületét, vetett elébe egy marék kukoricát. Elnézte egy darabig, milyen jóízűen ropogtatja, csettintgetett neki a nyelvével, aztán megtapogatta a reteszt, hogy jól zár-e az ól ajtaja, és bement a fészerbe. Benyúlt a sarokba, megfogta az ásót, fölemelte, és kivitte az udvarra.

Megfordította, és végighúzta élén az ujját. Tompa volt a vas, a széle csorba. A nyél mellett, balról sötét folt takarta a szürke fémet. Megkaparta a hüvelykujjával, és előtűnt a rozsdá. Ráköpött, felmarkolt egy kis port, és megdörzsölte. A rozsdafolt még élesebb körvonalakkal rajzolódott ki a vason.

Visszalépett a fészerbe, levette a tartógerendáról a kalapácsot, kísétált az udvar közepére. Megvizsgálta a kalapácsot, megmarkolta, sújtott vele kettőt a levegőbe, majd bement a folyosóra. Az ásót neki támasztotta az ajtófélfának, a kalapácsot letette a kispadra, nadrágjába törölte a tenyerét, és benyitott a konyhába.

Az öregasszony a tüzet élesztgette. Megkotorta a piszkavassal a csutkákat, belefűjt a parázsló szalmába, és amikor fellobbant a láng, becsapta a tűzhely ajtaját. Asztalhoz ültek.

Letört egy darab kenyeret, szájába tette, és óvatosan örölni kezdte fogatlan ínyével. Megfontoltan evett, minden kis falatot sokáig rágott, forgatott, mielőtt lenyelte volna. Az öregasszony valamivel fürgébben nyelte a falatokat. Néha titkon ránézett a kendő széle mögül.

Szájához emelte a bögrét, ivott, majd letette maga elé, és megtörölte a bajuszát.

— Szólhatsz Andrisnak — vette ki a dóznit a bekecse zsebéből.

Az öregasszony felállt, markába söpörte a morzsákat, összeszedte a bögréket, a kést, a kenyeret, az asztalkendőt és a konyhaszekrényhez lépett. A kenyeret fölrakta a polcra, a bögréket meg a kést óvatosan a tűzhely szélére helyezte.

— Most mindjárt? — kuperodott le a tűzhely elé.

— Hát — mondta az öreg. Cigarettdát sodort, lassan, ügyetlenül. A dohány ujjai közül az asztalra szóródott.

Az öregasszony megpiszkálta a tüzet, tett rá néhány csutkát, azután vizet öntött a nagy mosogatódézsába, és belerakta a két bögrét meg a kést. Odacsoszogott a konyhaszekrény ajtajához, kinyitotta, kivett egy lábost, vizet öntött bele, és föltette a tűzhelyre.

— Jó idő lesz — vette a kezébe az egyik bögrét.

Az öreg megsodorta a cigarettdát. Megnyálazta, végighúzta a mutató- és hüvelykujja között, kiköpte a nyelvére ragadt dohányszálakat, és rágyújtott. Nagyokat szívott a rosszul szelelő cigarettából — vékony, ráncos nyakán kidagadtak a vastag erek.

Az öregasszony elkészült a mosogatóással. Eltörölgetett, elrakta a bögrét és a kést, kimosta a mosogatórongyot, kitörülte a mosogatódézsát, és beállította a tűzhely mögé. Tett a tűzre, aztán fogta a kissöp-rút, és söpörni kezdett.

Az öreg az órát nézte.

— Fölássá? — egyenesedett ki az öregasszony a tisztaszoba ajtajánál.

— Föl — nézett rá az öreg, és lepöccintette a hamut a cigarettáról. Az öregasszony tovább söpört.

Az öreg ült egy darabig, cigarettázott, aztán a tűzhelyhez lépett, kinyitotta az ajtaját, bedobta a csilkket, és megpiszkálta a tüzet. Megivott egy pohár vizet, és kiment a konyhából.

Leült a padra, kezébe vette az ásót és a kalapácsot, aztán letette, fölkelte, és lement az udvarba. Egy lapos fekete kővel a kezében tért vissza. Lerakta a pad elé, leült, és ismét kezébe vette a szerszámokat. Az ásó vasát ráillesztette a lapos kőre, leszorította, és kalapálni kezdte. Az első ütések még bizonytalanul, erőtlenül pattantak vissza a vasról, de később már egyre magabiztosabban kopogtak.

Az ásó kicsorbult széle lassan kisimult.

Az öregasszony kilépett a konyhaajtón. Egy pillanatra megállt, kendőjét igazgatta, és az öreget nézte. A kalapácsütések zaja egy pillanatra megszűnt. Az öregasszony elkapta a fejét, és szapora léptekkel elköcogott a szomszédba.

A horpadás teljesen eltűnt, helyét már csak a kalapácsütések fényfoltjai jelezték. Az öreg még egy darabig ütötte csak úgy, a pengés kedvéért, mint kovácsok a megmunkált vasat az illőn, aztán letette a kalapácsot. Hegyével a kőnek támasztva felállította az ásót. Végighúzta ujját az élén, forgatta, fél szemmel méregette.

Megnyílt a kapu.

— Jó reggelt, Tamás bácsi — köszönt rá Andris. — Megjöttem.

— Jó reggelt. Jól van, fiam — állt föl az öreg a kispadról.

Az öregasszony tétován állt meg mellettük.

— Segítség köllene, fiam.

— Itt vagyok, azért jöttem, mit köllene csinálni? — nézett szét a fiú az udvaron.

— Nem akartalak háborgatni, de a sógor nem ér rá... pedig még a múlt héten szoltam neki... — mentegetődzött az öreg.

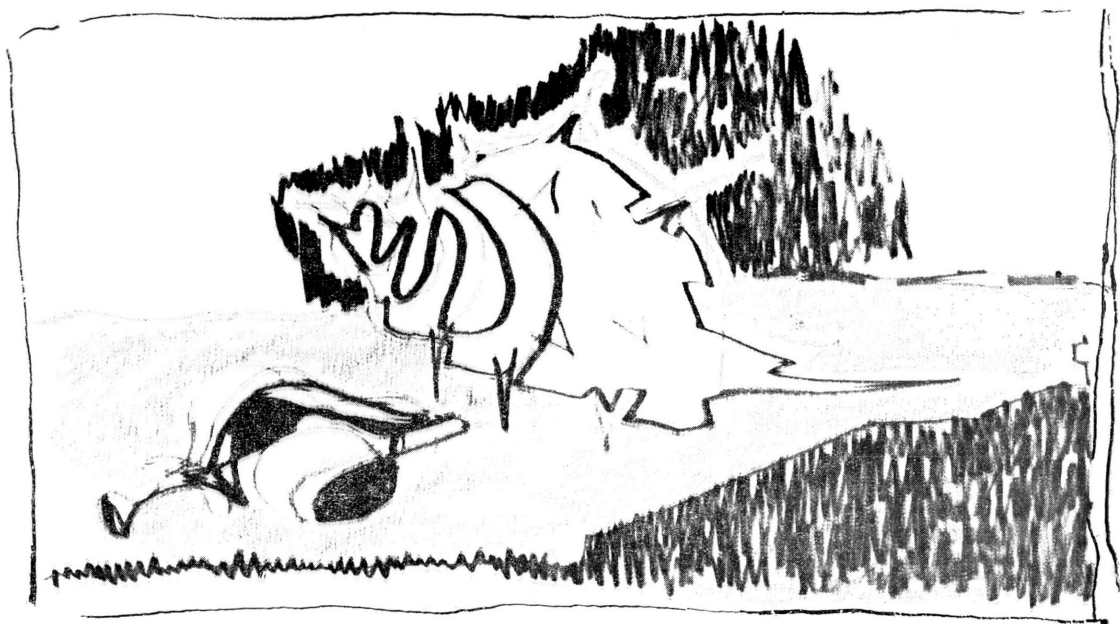
— Szívesen segítek, ráérek. No, mondja, mi köll? — nézett rá kerdőn a szomszéd fia.

— Hát azokat a fákat ott, a fal tövéből, azokat köllene elvinni... oda, a fészter oldalához — bökött az öreg az ól felé.

I A L A K , 1958

lavírozott tus, 28 × 21

C S I G A , 1964 (?)

ceruzarajz, 13 × 23

— Jól van, mindjárt meg is lesz — indult meg a szomszéd fiú.
 Az öregasszony bement a konyhába.

— Elvinném én magam is, fiam, de már nem bírom. Üzentem a sógorért — lépett utána az öreg —, mondta is, hogy eljön szombaton, de fuvart fogott, hordja a trágyát a szövetkezetnek, azt jól fizetik.

A fiú levetette az ingét, ráakasztotta egy növendékfa ágára, és megmarkolta a legvastagabb rönköt. Megpróbálta a hóna alá venni, de nehéz volt, visszahuppant. Fújt egyet, megfogta az egyik végét, feltámasztotta, magához ölelte, és lassan fölemelte. Erőlködve cipelte a fészereg, ott ledobta.

Az öreg a nyomában lépkedett.

— Nehéz lesz ez neked, fiam, inkább elküldök a sógorért...

— Dehogy nehéz. Semmi ez nekem — lihegte a fiú. Homlokán kövér gyöngyecspek ültek ki, hóna alól patakozott az izzadság.

A harmadikat már a hóna alá fogta.

— Tavaly vágtam ki ezt a körtét. Elszáradt, ki köllött vágni. Jó lesz a télen — mondta az öreg.

A fiú az utolsót is átvitte.

— Maga vágta ki? — törölte meg a homlokát. — Egyedül?

— Egyedül. Fűrészszel. Még a gyökerét is kivettem. Azt már el is tüzeltük.

— Hát nem lehetett könnyű dolog — nyúlt a fiú az inge után.

— Várj, fiam, előbb mosdjál meg — szólt rá az öreg.

— Majd otthon.

— Csak nem mész el így! — indult meg az öreg a konyha felé.

A fiú követte.

A lavór már tele volt vízzel, mellette, a mosdón tiszta törülköző. Az öregasszony a tűzhely körül foglalatoskodott.

— Hozd ki az üveget — szólt oda csendesen az öreg és leült. — Pálinkát, egy kicsit, ugye iszol, fiam?

A fiú megtörülközött, fölvette az ingét, megfésülködött a tükör előtt, aztán leült az asztalhoz.

— Rágyújtasz? — tette elébe a dóznit az öreg.

— Inkább ebből — kapott a fiú a zsebéhez. — Nem tudok tekerni. Tessék, vegyen maga is.

Az öreg kihúzott egy cigarettát a csomagból, végighúzta a mutató és hüvelykujja között, és megnyálazta. Rágyújtottak.

Az öregasszony eléjük tette a félliteres üveget és a két pálinkás poharat.

— Töltsél, fiam — mondta az öreg.

Koccintottak, ittak. Az öreg félig lehunyt szemmel, lassan nyelte a pálinkát. Letette a poharat, de az ádámcsutkája még mindig mozgott. Széttörölte a bajuszát, krákogott egyet, és könnybe lábadt szemmel beleszívott a cigarettájába.

— Azt mondja, maga vette ki azt a fát?

— Magam.

— Hát a sógor nem segített?

— Azt mondta, nem ér rá.

A fiú hallgatott.

— Pedig neki nem tartott volna sokáig. De hát nem ért rá. Akkor is fuvarozott. Jól keresett vele.

— Tudom, azt jól fizetik.

Nyílt a kapu, az öregasszonyt kihívták.

— Igyál fiam, töltsél. Ne nézz engem, nekem egy pohárral elég — kínálta az öreg a pálinkát.

— No még csak egy féllel, aztán megyek.

Töltött, és bedugta az üveget. Az öreg csendesen nézte.

— Édesapád mit csinál? Rég nem láttam — törte meg a hallgatást kis idő múlva.

— Dolgozik. Szánt.

— Maga?

— Nem, a Bicskei sógorral.

— Traktorral?

— Avval.

Az öreg összeráncolta a homlokát:

— A lovatokat tán eladtátok?

— El. A traktor olcsóbb. A szövetkezet fél nap alatt elvégzi, és még fizetni sem kell mindjárt — emelte a fiú szájához a poharat.

— Pedig nem jól teszitek. Tavaly is mondtam az apádnak, jobb lóval, de nem hallgatott rám.

— Magánál, Tamás bácsi, szántanak már?

— Azt mondja a sógor, hogy elvégeztek. Én nem voltam kint, nem bírok menni, fulladok. Én majd ezt a kis darabot ásom itt föl, a ház tövében, ahonnan elhordtad a fát.

— Majd megcsinálom én, jó? Holnap átjövök, és délre kész is lesz — ajánlkozott a fiú.

— Hagyd csak fiam, majd én. Az az én dolgom.

— És mit ültet? Hagymát, krumplit?

— Nem.

— Babot?

— Nem.

— Virágot?

— Azt sem.

— Hát akkor meg minek ássa föl? — nézett rá a fiú csodálkozva.

— Csak úgy. Tavaly is fölástam, meg azelőtt is, amióta nem járok ki a földre, minden tavasszal.

— És nem ültet semmit?

— Úgy, ahogy mondod.

A fiú értetlenül bámult a sovány, ráncos arcba, a világoskék, vizegyes szemekbe. Kérdezni akart még valamit, már nyitotta is a száját, de meggondolta magát.

Felállt.

— Hát akkor isten áldja, Tamás bácsi. Ha kell valami, csak szóljanak, jövök.

— Isten áldjon, fiam. Köszönöm a segítséged — csoszogott ki utána a konyhaajtóig.

Megvárta, míg becsukódik a kiskapu, aztán leballagott a szomszéd ház faláig, beleköpött a markába, és belenyomta az ásót a földbe.